

Komárom: Tatai úti szederfák

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Azonosító adatok	3
1.1.	Jogszabályi háttér	3
1.2.	A védett érték adatainak frissítése	3
1.3.	Dokumentumfotók.....	5
2.	Természetvédelmi célkitűzések	8
3.	Részletes természetvédelmi kezelési terv	8
3.1.	Természetvédelmi stratégiák	8
3.2.	Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak.....	9
3.2.1.	Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	9
3.2.2.	Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme.....	9
3.2.3.	Látogatás	9
3.2.4.	Oktatás és bemutatás	10
3.2.5.	Kutatás, vizsgálatok	10
3.2.6.	Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra	10
3.2.7.	Táj- és kultúrtörténeti értékek	10
3.2.8.	Természetvédelmi infrastruktúra	11
3.2.9.	Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	11
3.3.	Adminisztráció.....	11
3.4.	A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata.....	11

1. Azonosító adatok

1.1. Jogszábiályi háttér

Védetté nyilvánító határozat: Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2015 (X.22) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről

Kategória: természeti emlék

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: nincs külön megadva, nevéből adódóan

hrs.: 5760, 5490, 0290 (a védetté nyilvánítási rendeletben nem szerepel)

Kiterjedése: -

Helyi építési szabályzat szerinti besorolása: Közlekedési célú közterület - Országos út területe

Egyéb kapcsolódó rendelkezések:

A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet további részleteket nem tartalmaz.

1.2. A védett érték adatainak frissítése

A természeti emlék elhelyezkedése:

A védett szederfák a Tatai út teljes hosszán megtalálhatók, néhány fa a városhatáron kívül is. Egykor feltehetőleg összefüggő fasort képeztek, a helyiek elmondása szerint a közelmúlt tereprendezési munkái során többet elpusztítottak. Jelenleg a belterületi részen az út bal oldalán található meg összesen 34 idős fa, egyes szakaszokon fasor-szerűen, máshol nagyobb hézagokkal. Két ponton friss pótlás is megtalálható. A külterületi szakaszon nagyon elszórtan van összesen 4 fa, az út mindkét oldalán.

A Tatai út 33. szám előtt található egy fiatal csüngő eperfa (*Morus alba* 'Pendula'), ugyanitt 2023-ban még 4 egykorú, azonos fajtájú eperfa volt megtalálható.

Védettséget jelző tábla a fasor mentén nincs kihelyezve.

ID	N	E	Törzsátmérő
241214_484	47.726332	18.158938	85
241214_485	47.726283	18.158974	70
241214_486	47.726217	18.159049	100
241214_487	47.726039	18.159200	70
241214_488	47.725914	18.159293	110
241214_489	47.725079	18.160593	100
241214_490	47.724719	18.161564	100
241214_491	47.724627	18.161994	70
241214_492	47.724598	18.162106	110
241214_493	47.724504	18.162571	100
241214_494	47.724457	18.162755	90
241214_495	47.724439	18.162916	65
241214_496	47.724403	18.163050	150
241214_497	47.724371	18.163195	130
241214_498	47.724355	18.163293	120
241214_499	47.724265	18.163690	60
241214_500	47.724224	18.163825	100
241214_501	47.724216	18.163947	60
241214_502	47.724163	18.164190	65
241214_503	47.724065	18.164573	45
241214_504	47.724048	18.164692	75
241214_505	47.724006	18.164823	65
241214_506	47.723958	18.165040	40
241214_507	47.723949	18.165088	65
241214_508	47.723887	18.165360	65
241214_509	47.723850	18.165480	75
241214_510	47.723773	18.165816	50
241214_511	47.723698	18.166141	65
241214_512	47.723658	18.166329	120
241214_513 ¹	47.733053	18.160217	10
241214_514	47.723370	18.167384	90
241214_515	47.723510	18.167083	50
241214_516	47.723344	18.167822	55
241214_517	47.723324	18.167847	45

¹ 'Pendula', fiatal

ID	N	E	Törzsátmérő
241214_518	47.722308	18.170153	60
241214_519	47.720292	18.174296	60
241214_520	47.719319	18.176062	120
241214_521	47.719089	18.176531	100

1.3. Dokumentumfotók

Szederva fasor a Tatai út elején

Friss pótlások a szederfa-sorban

Odvas szederfa

Fiatal csüngő szederfa (*Morus alba* 'Pendula') a Tatai úton (balra)

Magányos szederfa a Tatai út külterületi szakaszán

2. Természetvédelmi célkitűzések

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

A helyi jelentőségű természetvédelmi területeken meghatározott alapvető természetvédelmi cél a kiemelt zöldövezeti területek, növénytakasúások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

Ezek a célkitűzések kiterjesztendők a helyi jelentőségű védett természeti területekre, amely magában foglalja a természetvédelmi területeket és a természeti emlékeket, így a Tatai úti szederfák is.

Rendeltetés: A Tatai úti szederfák megőrzése és a fák által biztosított élőhelyek (fészkelő- és szaporodóhelyek, mikroélőhelyek) kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- A tájképi jelentőségű fasor fennmaradásának biztosítása
- A jelentősebb dendrológiai értékkel bíró szederfák (*Morus alba*) megőrzése
- A fasor fához kötődő élővilág védelme
- A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése.

3. Részletes természetvédelmi kezelési terv

3.1. Természetvédelmi stratégiák

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.), az összes komáromi helyi védett területre és értékre vonatkozó önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

a) Az agresszívan terjedő invazív növényzetet vissza kell szorítani, a tájidegen fákat folyamatosan hazai, tájban honos fafajokra (tölgy, kőris, stb.) kell cserélni – utóbbi kitétel az idegenhonos fákól álló fasorra nem alkalmazandó

b) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell

c) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.

d) A természetvédelmi szempontból értékes, kívánatos állapotot rögzíteni kell és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

Az Tatai úti szederfák védelmének célja a(z egykori) fasor és a benne található faegyedek megőrzése (ld. 3. fejezet). A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- A fasor egyszeri, teljes rekonstrukciója (növény-egészségügyi kezelés, beteg és menthetetlen fák eltávolítása, majd ezek pótlása, menthető fák nyesése). Az egyszeri, teljes rekonstrukcióra vonatkozó kezelési módok az egyes fák állapotának megfelelően:
 - jó állapotban lévő, idős fák: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
 - jó állapotban lévő, idős fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel: a száraz csúcsok levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;

- idős jelentősen sérült koronaformájú fák: az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése;
 - idős, jelentősen korhadt törzsű és ágazatú fák: a madár, illetve denevérvédelem, valamint alsóbbrendű korhadéklakó fajok miatt megtartandók. Az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése, a korábban betonozott üregek utókezelése, a törzsbelső kitisztítása, vízkivezetés megoldása;
 - leromlott, erősen károsodott fák, illetve deformálódott koronájú vagy korona nélküli fák: eltávolítást, szükség esetén tuskókiszedést követően pótlás sorfa jellegű fákkal;
 - középkorú, szép koronájú, egészséges fák az első pótlásból: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
 - jó állapotban lévő, középkorú fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel, fagyöngyfertőzéssel, erős számú tősarjjal: a száraz ágvégek levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
 - fiatal, egészséges, megfelelő helyre telepített fák: nem igényelnek kezelést.
- A faegyedek egészségi állapotának nyomon követése
 - A faegyedek egészségi állapotának fenntartása aktív kezeléssel
 - A fasor jellegének fenntartása

3.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A fasor egyetlen kezelési egységet képez, melynek megfeleltetése:

ÁNÉR-kód: S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

3.2.1. *Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak*

- A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

3.2.2. *Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme*

- A fák megőrzését elősegítő beavatkozásokat (száraz, letört ágak eltávolítása, sebkezelés, stb.) vegetációs időszakon kívül, de a denevér betelelés és az énekesmadarak költési időszaka előtt kell elvégezni.
- A fasor alatti gyeperes rendszeres kaszálása.
- A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.
- A fák tövében levő gyepterület növelése
- A fák betegségek és kártevők elleni védelme

3.2.3. *Látogatás*

- A fasor területe szabadon, időkorlátozás nélkül látogatható (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- A fenntartó beavatkozások idején és balesetveszély esetén a kezelő időszakos látogatási korlátozást rendelhet el.

3.2.4. Oktatás és bemutatás

- Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken tanösvényeket lehet létesíteni, ahol a természeti emlék növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók. (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- A látogatás és bemutatás célját szolgáló, tájba illő létesítmények összes alapterülete nem haladhatja meg a tervezési terület 0,05%-át.
- A fasor történetének megismertetése
- Az oktatást és bemutatást elősegítő új információs táblák készítése
- A Zöld Komárom applikációba való integrálása.

3.2.5. Kutatás, vizsgálatok

- A terület egészén a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők, beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés és egyeztetés után végezhetők.
- A fasorhoz kötődő élővilág felmérése és nyomon követése
- A fasor történetének felkutatása

3.2.6. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A meglévő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A meglévő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A területen növényvédő szert és irtószereket csak a fák egyedi védelme érdekében szabad használni.
- A tervezési területen belül a szükséges vegyszerezést csak egyedi engedéllyel és természetvédelmi hatósági ellenőrzése mellett szabad végezni.
- A fasor folytonosságát fenn kell tartani
- A tervezési terület a jelenlegitől eltérő területfelhasználási egységbe nem sorolható.

3.2.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A teljes fasor tájképi jellegét meg kell őrizni.
- A fasorból csak abban az esetben távolítható el fa, ha ez a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében szükséges. Az eltávolított fákat pótolni kell.
- A fapótlásokat előnevelt, földlabdás sorfa jellegű suhángokkal kell elvégezni vegetációs időn kívül
- A fapótlásokat a fasorban lehetőleg a fák eredeti helyén kell elvégezni, a faközbe ültetés egyedi természetvédelmi hatósági elbírálást követően lehetséges.

- A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronarészek eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek gondozása, a fagyöngy folyamatos eltávolítása.
- A tájképi szempontból nem megfelelő objektumok eltávolítása.

3.2.8. Természetvédelmi infrastruktúra

- Természetvédelmi státust jelző táblák kihelyezése a fasor elején és végén.
- Információs táblák kihelyezése.

3.2.9. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- Természetvédelmi beavatkozásokon kívül a fasoron egyéb beavatkozások nem végezhetők el.

3.3. Adminisztráció

- Biztosítani kell, hogy a természeti emlék a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyonkezelésében legyen.
- A védetté nyilvánító jogszabályban ki kell jelölni a természeti emlék megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelőjét (v.ö. Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2015 (X.22) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről 2. §)
- A védettség hatálya rendeletben pontosítandó (fajta, elhelyezkedés, rendelet hatálya)

3.4. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

A védettség hatálya haladéktalanul pontosítandó és az érintettek erről megfelelő módon tájékoztatandók.

Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.

A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Komárom Város Önkormányzata ellenőrzi.

A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási javaslatokat megtenni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Komárom Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.